

Sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi
kaj.laine@eduskunta.fi

VNS 3/2020 vp Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta

Yhdistyneiden kansakuntien jäsenmaat asettivat kestävän kehityksen tavoitteet eli Agenda2030, joihin sisältyy mm. köyhyyden poistaminen, toimet ilmastonmuutosta vastaan ja taata tasa-arvoinen ja laadukas koulutus kaikille. Agenda2030:n tavoitteet ovat hyvin laajoja ja toimeenpano on kesken. Tavoiteaikaa on jäljellä vajaa 10 vuotta, mutta monien tavoitteiden saavuttaminen vaatii huomattavasti pidemmän ajan.

Suomen tavoitteiden toteutumisessa korostuvat vihreä siirtymä ja digitalisaation rooli. Nämä tavoitteet on kirjattu hallitusohjelmaan ja niiden toteuttamissuunnitelmia on listattu laajasti Suomen kestävän kasvun ohjelmaan.

AMKE esittää joitain huomiota koulutusta ja työllisyyttä koskeviin tavoitteisiin.

TAVOITE 4:

Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäisen oppimismahdollisuudet

Työllisyys

Yhtenä Suomen koulutustavoitteen erityisenä painopisteenä mainitaan vähän koulutetut, uudelleen koulutettavat työttömät ja työttömyysuhan alla olevat (4.5). Työmarkkinoilla on edelleen paljon työikäisiä, joilta puuttuu peruskoulun jälkeinen tutkinto. Heidän työllisyysasteensa on vain 44 prosenttia. Monet pitkään työnhakija olleet tarvitset moniammatillista tukea, jonka tärkeänä osana on osaamisen hankkiminen.

Työttömät ja työttömyysuhanalaiset tarvitset usein päivitystä osaamiseensa tai heidän täytyy kouluttautua täysin uudelle alalle. Tavoitteessa 8, talouskasvu ja työllisyys, nostetaan esiin EU:n rakennerahaston uusi ohjelmakausi vuosille 2021–27. Rakennerahaston työkaluilla on mahdollista parantaa työllisyyspalveluja, kehittää työssä olevien osaamista ja tuottaa uusia innovaatiota TKI-toiminnassa. Ammatillisen oppilaitokset tulee ottaa nykyistä paremmin huomioon TKI-toiminnan rahoituskriteereissä.

Myös yrittäjyys on uravaihtoehto, jota ammatillinen koulutus voi tukea tehokkaasti oman liiketoiminnan aloittamista tai kehittämistä esimerkiksi yrittäjän oppisopimuksella. Toivottavasti tämä otetaan huomioon yrittäjyysstrategiaa toteutettaessa (8.3.).

Oppisopimus nostetaan esiin yhtenä keinona mm. parantaa ensimmäisen työpaikansaamista sekä uudelleen- ja täydennyskoulutuksena. Hämmennystä aiheuttaa virke: ”Uudistetaan ja yksinkertaistetaan oppisopimuskoulutuksen ajalta maksettavat korvaukset työnantajan hallinnollisen taakan keventämiseksi.” Maksun määrä sovitaan työpaikan ja koulutuksen järjestäjän kesken tapauskohtaisesti. Sen sijaan hallinnollista taakkaa voi syntyä palkkatuen ja kuntalisten hakemisesta.

Rahoitus

Selonteossa luvataan yhtenä toimenpiteenä nostaa ammatillisen koulutuksen rahoitustasoa turvaamaan koulutuksen laatua. Budjettiriihessä tulisi muuttaa julkisen talouden suunnitelmaan nykyisen hallitusohjelman mukainen (ns. tulevaisuusinvestointi, 80M€/v.) määräaikainen rahoitus pysyväksi. Rahoituksen korotuksella ei voida vain paikata oppivelvollisuuden tuomia uusia kustannuksia.

Korkeakoulutus

Selonteossa nostetaan esiin mm. koulutuspoliittisessa selonteossa mainittu tavoite, että ikäluokasta 50 prosenttia suorittaisi korkeakoulututkinnon. Ammatillisen koulutuksen rooli on keskeinen. Viime vuoden yhteishauissa valituista uusista ammattikorkeakouluopiskelijoista 52 prosenttia oli suorittanut ammatillisen tutkinnon.

Tiekartta

Hallitus on käynnistänyt esiselvityksen ylivaalikautisen tiekartan laatimisesta siitä, miten ja missä Suomi saavuttaa Agenda 2030 -tavoitteet. AMKE esittää, että esiselvityksessä ja tiekartassa, jos sellainen laaditaan, arvioidaan kestävä kehityksen tavoitteiden vaikutukset 1) arvio muutosten vaikutuksista osaamistarpeisiin ja 2) proaktiivisia keinoja osaamisen (erityisesti tutkitun tiedon) integroimisesta muutosten tekemiseen.

Vaikutusarvion osaamistarpeiden muutoksista tuli olla säännönmukainen osa yhteiskunnallisen päätöksenteon valmistelua. Tämä edistäisi Agenda 2030 -tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavaa poikkihallinnollista ja pitkäjänteistä päätöksentekoa.

Muuta

Selonteossa löytyy myös virheellistä tietoa, joka tulisi korjata. Sivulla 36 viitataan ammatillisiin näyttötutkintoihin (4.4), joita ei ole ollut olemassa vuodesta 2018 lähtien.

Toimenpiteet globaalisti

Hallitusohjelmassa esitetty Suomen ulko- ja kehityspoliittinen linja korostaa erityisesti Afrikan maiden ja väestön kasvavaa globaalia roolia. Tätä varten on tehty omaa Afrikka-strategiaa, jossa koulutuksella ja osaamisella on tärkeä rooli. Jo vuonna 2019 ulkoministeriön julkaisema raportti ehdotti koulutusta kehitysyhteistyön kärkitavoitteeksi. Selonteon kansainvälinen yhteistyö ja koulutusvienti ei ota kantaa toisen asteen koulutukseen.

Ammatillisella koulutuksella on paljon käyttämätöntä potentiaalia koulutusviennissä osana kehitysapua. Tästä esimerkkinä ovat osaamisperusteisuus, ammatillinen opettajakoulutus ja yrittäjyyskoulutus.

Valitettavasti lainsäädäntö ei mahdollista myöskään koulutusvientiä, jossa opiskelija tulisi maksua vastaan Suomeen suorittamaan ammatillista koulutusta. Korkeakouluissa vastaava käytäntö on mahdollistettu lukuvuosimaksuilla.

Agenda2030 ja Afrikka-strategian tavoitteet ovat ammatillisen koulutuksen koulutusviennin lainsäädännön kanssa ristiriidassa. Lainsäädäntö tulisi päivittää vastaamaan korkeakoulujen lainsäädäntöä koulutusviennistä.

Ystävällisesti,
Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Saku Lehtinen
asiantuntija

Lisätiedot

asiantuntija, Saku Lehtinen, 040 041 2057, saku.lehtinen@amke.fi